

Vägledning för omprövning av beslut inom kvalitetssäkring av högre utbildning

Vägledning för omprövning av beslut inom kvalitetssäkring av högre utbildning

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2022

Författare: Charlotte Ejsing

Diarienummer: 411-00406-18

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Bakgrund	4
Kvalitetssäkring av processer innan beslut.....	5
Omprövning av beslut	6
Handläggning av en begäran om omprövning	7
Utgångspunkter.....	7
En särskild expertgrupp.....	7
Expertgruppens granskning och yttrande.....	8
UKÅ:s bedömning och beslut	9
Lärosätet underrättas	10

Bakgrund

I de principer för kvalitetssäkring som har utarbetats inom Bologna-processen ingår att processerna ska vara rättssäkra, förutsägbara och transparenta. Av standard 2.7 i *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG) framgår att processer för klagomål och överklaganden ska vara en tydligt definierad del av den externa kvalitetssäkringens processer, och att dessa ska vara kommunicerade till lärosätena. I denna vägledning redovisar Universitetskanslersämbetet (UKÄ) de förutsättningar och processer som gäller då ett lärosäte begär en ändring, i detta sammanhang fortsättningsvis benämnt omprövning, av ämbetets beslut inom kvalitetssäkring av högre utbildning. Inledningsvis redogör UKÄ även för ämbetets processer för att kvalitetssäkra underlagen innan ett beslut i en granskning inom kvalitetssäkring av högre utbildning är fattat, och innan en eventuell omprövning av ett beslut kan vara aktuell.

Kvalitetssäkring av processer innan beslut

I de granskningar inom kvalitetssäkring av högre utbildning som UKÄ genomför inför ett beslut finns rutiner för att kvalitetssäkra processerna.

Lärosätena anmodas både att nominera sakkunniga och övriga bedömare samt yttra sig över bedömargruppens sammansättning och anmälda jäv.

Innan bedömargruppen påbörjar arbetet i en granskning inom kvalitetssäkring av högre utbildning genomförs en bedömarintroduktion för att skapa kunskap och samsyn om processen. I bedömningsprocessen går bedömargruppen i ett tidigt skede systematiskt igenom alla underlag och tar ställning till om någon komplettering behöver begäras in från lärosätet. Kompletteringar begärs in om det finns brister i själva underlaget, till exempel om vissa grundläggande dokument saknas. Kompletteringar kan också begäras in om bedömargruppen vill ta del av ytterligare dokumentation eller om det föreligger oklarheter som kräver skriftliga förtydliganden, som bedömarna behöver få ta del av innan intervjuer genomförs.

Intervjuerna är en del av processen, men utgör också underlag för bedömningen. De syftar till att komplettera ansökan eller självvärderingen och lärosätet ges möjlighet att förtydliga delar av innehållet. Intervjuer hålls med företrädare för lärosätet som lärosätet självt har utsett samt med studenter eller doktorander. De företrädare för lärosätet som deltar vid intervjutillfället förväntas kunna bidra till att reda ut eventuella oklarheter i ansökan eller självvärderingen och besvara de frågor bedömargruppen ställer.

Innan UKÄ fattar beslut i ett ärende som rör en granskning inom kvalitetssäkring av högre utbildning skickas bedömargruppens preliminära yttrande på delning till lärosätet som ges möjlighet att korrigera sakfel och rätta till eventuella missförstånd. Därefter fastställs det slutliga yttrandet som ligger till grund för det beslut i ärendet som fattas av UKÄ:s generaldirektör efter föredragning av ansvarig utredare och i närvaro av ansvarig chef.

Omprövning av beslut

Av 37 § förvaltningslagen (2017:900) framgår bland annat följande. En myndighet får ändra ett beslut som den meddelat i första instans om den anser att beslutet är felaktigt på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning. Av 38 § förvaltningslagen framgår vidare att en myndighet ska ändra ett beslut som den har meddelat i första instans om den anser att beslutet är uppenbart felaktigt i något hänseende på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning och beslutet kan ändras snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part.

UKÄ konstaterar mot denna bakgrund att det finns möjlighet för samtliga lärosäten att begära ändring, fortsättningsvis kallat omprövning, av de beslut som generaldirektören fattar med anledning av UKÄ:s granskningar inom ramen för kvalitetssäkring av högre utbildning (se vidare *Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning. Redovisning av ett regeringsuppdrag*, rapport 2016:15).

Även enskilda utbildningsanordnare kan begära omprövning av de beslut som UKÄ har fattat inom kvalitetssäkring av högre utbildning, till exempel ämbetets beslut att ifrågasätta utbildningsanordnarens examenstillstånd. När det gäller ärenden enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina är det dock regeringen som fattar beslut. Om UKÄ har lämnat ett yttrande till regeringen eller föreslår att regeringen ska återkalla ett examenstillstånd för en enskild utbildningsanordnare enligt denna lag bör därför lärosätet framföra eventuella invändningar mot ämbetets ställningstagande till Regeringskansliet.

Handläggning av en begäran om omprövning

Utgångspunkter

UKÄ tar ställning till en begäran om omprövning med utgångspunkt i bestämmelserna i 37-38 §§ förvaltningslagen. Det innebär bland annat att en eventuell ändring av beslutet ska kunna ske relativt snabbt och enkelt. UKÄ:s process vid en begäran om omprövning är därför mer begränsad, både i omfattning och i tid, jämfört med den process som föregick ämbetets ursprungliga beslut. Någon helt ny bedömningsprocess genomförs inte vid en begäran om omprövning. UKÄ:s målsättning är att en begäran om omprövning ska handläggas inom tre månader från att begäran inkommer till ämbetet. De medarbetare på UKÄ som ansvarar eller deltar i handläggningen i ett ärende om omprövning ska inte ha deltagit i processen som föregick ämbetets ursprungliga beslut.

En särskild expertgrupp

För handläggning av omprövningsärenden utser UKÄ en särskild expertgrupp med uppgift att granska en begäran om omprövning som har inkommit till ämbetet. Syftet med expertgruppens granskning är att undersöka om det förekommit brister i den process som föregick det beslut som är föremål för begäran om omprövning. Det kan till exempel handla om att processen inte genomfördes i enlighet med förvaltningslagens regler om jäv eller att den inte handlades enligt UKÄ:s för granskningen aktuella vägledning eller manual. Om den särskilda expertgruppen finner att det förekommit brister i processen gör expertgruppen också en bedömning av om bristerna kan ha påverkat resultatet och därmed beslutet i den tidigare processen. Den särskilda expertgruppen gör inga bedömningar i sak utan gruppens granskning avser den tidigare processen.

Den särskilda expertgruppen med uppgift att granska en begäran om omprövning tillsätts efter en nomineringsanmodan till lärosätena. De urvalskriterier som används för sammansättningen av expertgruppens medlemmar är att de sammantaget har god kännedom om det svenska högskolesystemet, erfarenhet av att utföra och delta i utvärderingar och granskningar inom högskolesektorn i Sverige eller i andra länder, erfarenhet av kvalitetsarbete inom ett lärosäte, erfarenhet av ledningsarbete inom högskolesektorn samt relevant juridisk utbildning eller kompetens.

Den särskilda expertgruppen arbetar oberoende av den tidigare processen vid UKÄ. Medlemmar av expertgruppen får därför inte ha deltagit i arbetet inför det beslut som omprövningen gäller, till exempel som medlem i bedömargruppen. Medlemmar i expertgruppen bör heller inte vara medlem i en rådgivande grupp eller referensgrupp vid UKÄ. För expertgruppens medlemmar tillämpas jäv enligt 16 § förvaltningslagen. Det lärosäte som har begärt omprövning kommer att ha möjlighet att lämna synpunkter på expertgruppens sammansättning ur jävssynpunkt.

Den särskilda expertgruppen består av tre ledamöter samt tre ersättare. UKÄ utser en ledamot till ordförande och en ledamot till vice ordförande i expertgruppen. Mandatperioden för expertgruppen är tre år med möjlighet till förlängning. Omröstningsreglerna i 29 § förvaltningslagen tillämpas vid expertgruppens beslut.

Expertgruppens granskning och yttrande

Den särskilda expertgruppens granskning sker med utgångspunkt från den begäran om omprövning som lärosätet har lämnat till UKÄ. Om expertgruppen anser att lärosätets begäran behöver förtydligas i något avseende kommer lärosätet att få möjlighet att komplettera denna inom två veckor från begäran om förtydligande. Expertgruppen kan vid behov begära in annat kompletterande underlag från lärosätet eller från UKÄ samt intervjua företrädare för lärosätet eller UKÄ.

Expertgruppen redovisar sin granskning i ett yttrande till generaldirektören. I yttrandet redovisar expertgruppen sin bedömning om huruvida det förekommit brister i den tidigare processen. I det fall expertgruppen finner att UKÄ har brustit gör de även en bedömning om bristerna kan ha påverkat resultatet och därmed också beslutet i den tidigare processen. Expertgruppen kan också lämna rekommendationer om ärendets fortsatta handläggning. Om expertgruppen inte finner några brister i den tidigare processen redovisas istället detta i yttrandet.

Expertgruppens arbete stöds av utredare från UKÄ:s utvärderingsavdelning. Utredarna har inte deltagit i processen eller beredningen som har lett fram till det beslut som lärosätet har begärt omprövning av. En jurist från UKÄ:s juridiska avdelning bistår expertgruppen vid behov.

UKÄ:s bedömning och beslut

Den särskilda expertgruppens yttrande ligger till grund för UKÄ:s generaldirektörs bedömning av den fortsatta handläggningen av lärosätets begäran om omprövning.

Om UKÄ:s generaldirektör med utgångspunkt i expertgruppens yttrande bedömer att det inte har förekommit några brister som kan ha påverkat resultatet av den tidigare processen tar ämbetet ställning till lärosätets begäran och fattar ett slutligt beslut utifrån befintligt underlag.

Om UKÄ:s generaldirektör utifrån expertgruppens yttrande bedömer att det har förekommit brister som kan ha påverkat resultatet av den tidigare processen vidtar ämbetet de åtgärder som behövs för att avhjälpa bristerna. Ämbetet kan till exempel besluta att hela eller delar av den ursprungliga bedömargruppen ska kallas samman för en förnyad prövning i den del som omfattas av begäran om omprövning. Bedömargruppen avger i så fall ett kompletterande yttrande med hänsyn taget till den särskilda expertgruppens yttrande och UKÄ:s beslut. Någon helt ny granskning eller examenstillståndsprövning genomförs alltså inte. Bedömargruppens kompletterande yttrande ligger sedan till grund för det slutliga beslut som UKÄ fattar med anledning av lärosätets begäran om omprövning.

Lärosätet underrättas

Lärosätet får den särskilda expertgruppens yttrande på delning och ges möjlighet att lämna synpunkter på yttrandet. Delningstiden är två veckor.

Lärosätet underrättas om UKÄ:s slutliga beslut med anledning av begäran om omprövning och vilka eventuella åtgärder UKÄ har för avsikt att vidta med anledning av beslutet.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

